धुळे तालुका, धुळे जिल्हा, महाराष्ट्रातील दोन (2) वाळूच्या ठिकाणांची जनसुनावणी.

<u>**सारांश**</u>

1. परिचय :-

धुळे तालुका, धुळे जिल्हा, महाराष्ट्रातील दोन (2) वाळूच्या ठिकाणांसाठी पर्यावरणीय मंजुरी मागितली आहे.

- **मे. इंटिग्रेटेड प्रिसिजन सिस्टम्स अँड सर्व्हिसेस प्रा. लि. यांना जिल्हाधिकारी कार्यालयाद्वारे जळगावच्या वाळूच्या ठिकाणांसाठी पर्यावरणीय मंजुरी मिळवण्याचे काम देण्यात आले आहे.**
- **वरील रेती घाटांच्या खाण योजनांना भूविज्ञान आणि खाण संचालनालय (DGM), नागपूर यांनी 22 फेब्रुवारी 2022 रोजी मान्यता दिली आहे.**
- **फॉर्म -1 एम, पीएफआर, ईएमपी, डीएसआर मधील अर्ज आणि वाळूच्या स्पॉट्ससाठी मंजूर खाण योजनांसह पर्यावरणीय मंजुरीसाठी सार्वजनिक सुनावणी प्रक्रियेसह सबमिट केले जाईल.**

2. स्थळ नकाशा :-

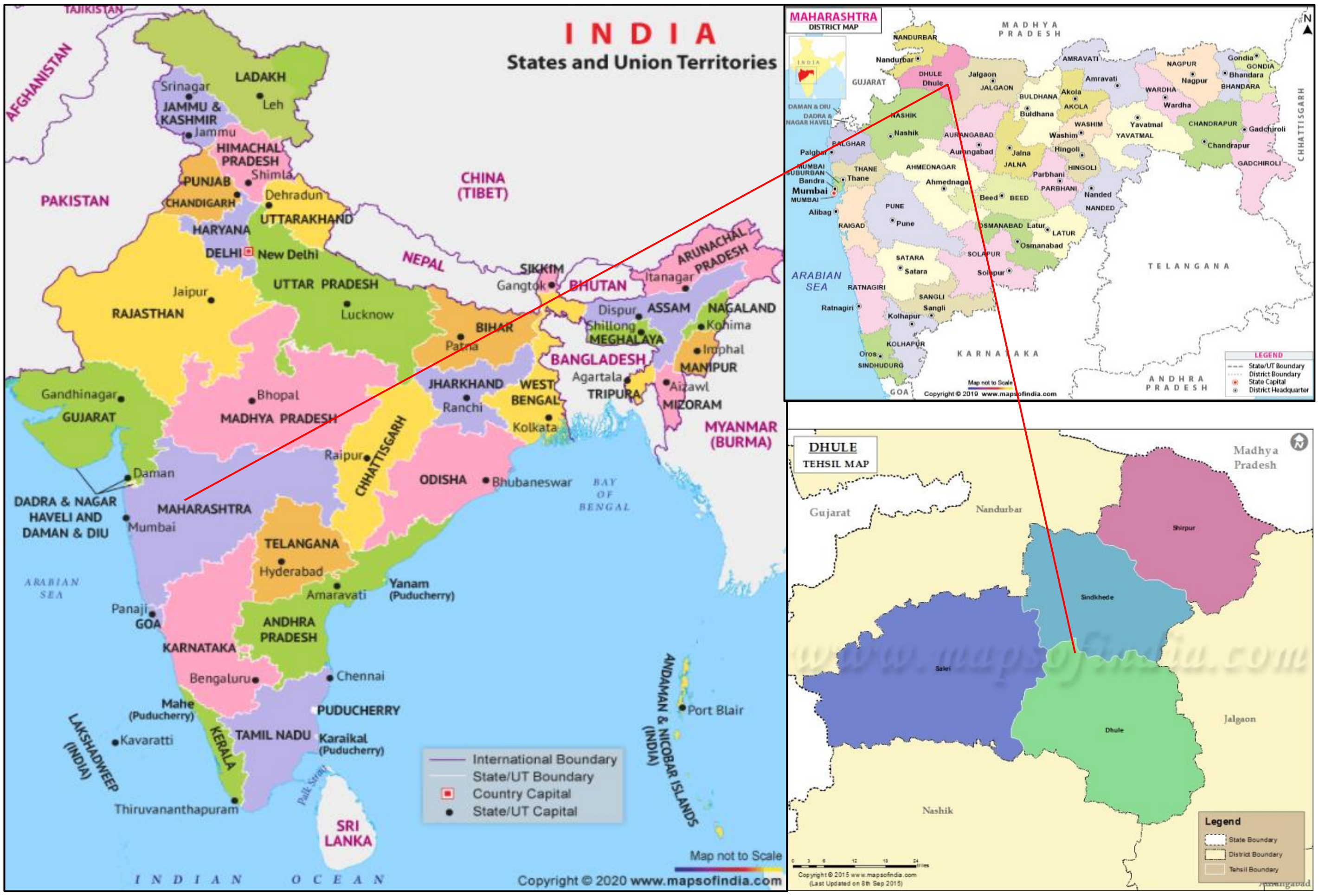

3. स्थळ नकाशा :-

अ. क्र	गाव / वाळूचा घाट	तालुका	नदीचे नाव	लगतचा गॅट क्रमांक / सर्वेक्षण / खसरा क्रमांक.	लांबी X रुंदी X खोली (मीटर)	एकूण वाळू उपलब्धता	खाण व्याप्ती क्षेत्र (हेक्टर मध्ये)
1	न्याहालोड	धुळे	पांजरा	147,149,162, 161,163	300*50*2.5	3975	1.5
2	कुसुंबा	धुळे	पांजरा	South-528,527,521,520,505 North-644,643,1064,616,615,614,613,612,592	300*50*2.5	4240	1.5

4. उत्खननाची पध्दत :-

- **अ) उत्खननाची पध्दत - ड्रिलींग आणि ब्लास्टिंग पध्दतीचा वापर न करता वाळू घाटातून वाळूचे उत्खनन करण्यात येईल. फक्त कुदळ, पावडी, घमेले यासारख्या साधनांचा वापर करुन मजूरांव्दारे कोरडया नदी पात्रातून वाळूचे उत्खनन करण्यात येईल.**
- **ब) यंत्रे / उपकरणे आवश्यक :- पावडी, घमेला, ट्रॉलीसह ट्रॅक्टर.**
- **क) वाहतूक:- वाळूच्या जागेपासून डेपोसाठी निश्चित केलेल्या जागे पर्यंत व ग्राहकांना ट्रॅक्टर ट्रॉलीद्वारे.**
- **पुर्नभरण प्राप्तीकरण :- उघडे पडलेले क्षेत्र पावसाळ्यानंतर आपोआप पुन्हा भरले जाईल. नदीकाठ व वाहतुकीच्या रस्त्यालगत वृक्षारोपण केले जाईल.**

5. <u>पर्यावरण व्यवस्थापन योजना</u>

अ) वायू प्रदूषण नियंत्रण उपाय यंत्रणा :-

- **वाळू वाहतुकीसाठी वापरल्या जाणा-या कच्या रोडवर वेळोवेळी पाणी शिंपडले जाईल.**
- **ट्रॅक्टर ट्रॉली व ट्रकवर ताडपत्री अच्छादूनच वाळूची वाहतूक टप्पा-टप्प्याने केली जाते.**
- **वाहतुकीदरम्यान वाळूची गळती होणार नाही याची पुरेपुर काळजी घेण्यात येईल.**
- **नदीकाठी व वाळूच्या जागे जवळील मोकळ्या जागेवर वृक्षारोपण केले जाईल.**

ब) ध्वनी नियंत्रण उपाय :-

- **उत्खनन व वाळू वाहतूक केवळ दिवसा केली जाईल.**
- **अल्प प्रमाणात ध्वनीप्रदुषण अपेक्षित असेल.**
- **गाडयांचा आवाज कमी करण्यासाठी वाळू वाहतूक करणा-या वाहनांची नियमित देखभाल केली जाईल.**
- **वाळू वाहतूक वाहनांच्या गती नियंत्रीत केल्या जातील.**

क) जल प्रदूषण नियंत्रण उपाय :-

- **वाळू उत्खनन केवळ कोरड्या नदीच्या पात्रातूनच केले जाईल.**
- **उत्खनन केलेल्या खड्डाची खोली नदीच्या पाण्याच्या पातळीपेक्षा वर ठेवली जाईल.**
- **नदीचा प्रवाह कृत्रीमरित्या वळविला जाणार नाहीत.**
- **नदी पात्रात वाहने धुण्यास मनाई राहील.**
- **उत्खननातून कोणत्याही सांडपण्याचा प्रवाह तयार होणार नाही.**
- **कामगारांसाठी फिरते शौचालयांची व्यवस्था राहील.**

- पावसाळ्यात आणि पूरात उत्खनन टाळण्यात येईल. जेणे करुन नविन वाळूचा थर जमा होण्यास मदत होईल.

ड) जमीन प्रदुषण नियंत्रण :-

- कोरड्या नदीच्या पात्रात वाळू उत्खननामुळे तात्पुरते खड्डे तयार होतील, जे पावसाळ्यात पुन्हा भरुन येतील
- नदीच्या रूंदीच्या तीन मीटर किंवा रूंदीच्या 1/10 व्या जागेचे सुरक्षा अंतर नदीच्या काठापासून ("Sustainable sand mining guidelines") सोडले जाईल.
- पॉलिथीन पिशवी, जूट पिशवी इत्यादी कचरा नदीच्या पात्रात राहू/सांडण्याची परवानगी राहणार नाही.
- उत्खननास दिलेल्या परवानगी पेक्षा जास्त उत्खनन होणार नाही.
- नदीकाठी आणि जवळपास मोकळ्या जागेवर वृक्षारोपण केले जाईल.

6. हरित पट्टा निर्माण योजना :-

हरित पट्टयाची जागा	लीजच्या सीमेच्या दोन्ही बाजूंच्या आणि नदीकाठच्या बाहेर कच्या रोडच्या कडेला
दोन रोपामधील अंतर	4 मीटर
प्रजातींची निवड	चांगल्या प्रजातींची शिफारस केली जाईल.

वृक्षारोपणांसाठी चांगल्या प्रजातींची शिफारस :-

वृक्षाच्या जातीचे नाव	स्थानिक नाव	महत्व
आझादिरक्ता इंडिका	कडुलिंब	तेल उत्पादन
टेक्टोना ग्रँडिस	टीक	एंटीबैक्टीरियल, अँटीफंगल
बांबूसा वल्गारिस	बांबू	एन्थेलमिंटिक अँटी-इंफ्लेमेटरी, अॅस्ट्रिंजंट प्रॉपर्टीज

7. व्यावसायिक आरोग्य सुरक्षा व्यवस्थापन :-
   - खाण चालकांना वैयक्तिक संरक्षणात्मक उपकरणे दिली जातील.
   - कान, डोळा आणि हाताचे संरक्षणाची साधने या व्यतिरिक्त सुरक्षा हेल्मेट आणि पादत्राणे दिली जातील.
   - कामगारांना डस्ट मास्क दिले जातील.
   - खाण कामगारांसाठी पिण्याच्या पाण्यासाठीची सोय करुन देण्यात येईल.
   - खाण साइटवर प्रथमोपचार किट प्रदान केले जाईल.

8. निष्कर्ष :-

- धुळे तालुका, धुळे जिल्हा, महाराष्ट्रातील दोन (2) वाळूचे ठिकाण MoEFCC मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार B2 श्रेणीत येतात.
- उत्खननाच्या कमी प्रमाणामुळे पर्यावरणावर परिणाम होण्याची शक्यता नाही आणि त्यामुळे हे गावाच्या फायद्याचे ठरेल.
- प्रस्तावित प्रकल्प स्थानिक रहिवाशांना अप्रत्यक्ष रोजगाराच्या संधी प्रदान करेल.
- प्रस्तावित प्रकल्प सामाजिक पायाभूत सुविधा आणि या क्षेत्राच्या सर्वांगीण विकासास सकारात्मक योगदान देईल.
- हवा, पाणी, ध्वनी, माती, घनकचरा व्यवस्थापन इ. सारख्या सर्व पर्यावरणीय प्रश्नांवर MoEF&CC मार्गदर्शक सूचनांनुसार कार्य केले जाईल.